

JAKOBOVITS MÁRTA

PÁRHUZAMOS MŰHELYEINK

**Saját időként élni meg
a nagy időfolyamból
kiragadott, az alkotás
folyamatában
kisajátított rész-időt.
Egyfajta öngazolási
kényszer ez. Értelmet
találni, értelmet adni
az időnek,
saját magamnak...**

Gondolatserepek a kerámiaműhelyből

■ Egy-egy kő, kőzetdarab vagy éppen egy kavics színével, formájával, titokzatos belső logikájával teljesen elvarázsol. Munkáimban is egyre jobban közeledek a természeti formákhoz.

A létezés, a természet olyan különös dolgokat produkál, hogy fel kell tegyem magamnak a kérdést: akkor én mit is akarok? Lemásolni, amit a természet megalkotott? Nem. Határozottan nem.

Sokkal inkább tisztelet, rácsodálkozás, tiszteletadás a létező, a Létezés előtt.

A természet alkotói logikájára hangolódva kéz által alkotott formákban, formaélményekben újra-teremtteni, átélni a minden létezőben ott lappangó titkot, a sajátoson keresztül a Nagy Egységbe való tartozás élményét.

Eljutni a ráhangolódásnak arra a fokára, amelyben a forma nem szépre törekvő esztétizálás, hanem a titok érintésének leképeződése, öntörvényű teremtménye.

Saját időként élni meg a nagy időfolyamból kiragadott, az alkotás folyamatában kisajátított rész-időt. Egyfajta öngazolási kényszer ez. Értelmet találni, értelmet adni az időnek, saját magamnak, formákat alkotva, tárgyakat építve, de közben magamat építve, magamat érzetekre bontva. S a kezdeti esztétizálás, a kifinomultság, a precizitás iránti csodálat átfordult valami másba, és felerősödik a vágy belesimulni a létezésbe, az érzeteken keresztül visszakapcsolni a Nagy Egységbe – a művészet időn túlmutató érvényességéhez csatlakozni. S hogy a kortalan köveken túl több ezer éves művészeti alkotások hogyan tudnak úgy elvárá-

zsolni, mint egy hozzám szóló kortárs alkotás, ezt nehéz megmagyarázni, de átélni katartikus élmény. Időutazás. Az időrétegek közötti szabad átjárás élménye.

A művészet kortalan dimenzióiban vannak olyan megtapasztalt hangulatok, ahova visszavágyok.

A műteremben az anyagokon, az agyagon keresztül saját magaddal szembesülsz – s egyáltalán nem biztos, hogy amit ez a szembesülés létrehoz, leolvasható, értelmezhető lesz, vagy hermetikus látvány marad.

Érdekes módon a kortárs kerámiában két erőteljes irány körvonalazódik: az egyik a meglepetésszerű effektushalmozás, a meghökkentőtől a viccesen keresztül egészen a bevállalt giccsig vagy akár a vizuális agresszióig.

A másik vonulat a rációhoz kötődő koncept vonulat, amely az agyra bízva azt, amit a vizualitás csak az érzékeken és az érzeteken keresztül képes közvetíteni, kiszorítva ezáltal a mágikus oldalt, amely más dimenziókba, a titkok világába lendítené. Figyelemre méltó munkák születnek mindkét vonalon, s engem mégis az a harmadik, a kezdetektől korokon átvonuló, időtlen titkokat faggató, az anyagok nyelvezetén, érzetekben megfogalmazható üzenetek érdekelnek.

Eleinte, a mindent lehet végtelen szabadságában a geometriai formák megbízhatóságából kiindulva próbáltam kitapogatni, kifürkészni saját utamat. Sajátos arányokon keresztül egyéniséget adni az egyszerű formáknak. A háromszögek spirituális emelkedettsége, a négyzetek, a koordináták biztonságot sugárzó térjelölő képessége, úgy éreztem, támaszt, megnyugtató kiindulást adhat, de hagyni kell, hogy elszakad hassanak a megszokott értelmezésektől.

Egyre erősödő kihívásként éltem meg a kezem alatt alakuló alakzatokat, anyagokat, a tapintás adta érzeteket. A legegyszerűbb gesztus nyoma is értelmet kaphat. Az újjad nyoma, a letépett agyag széle az érzetek és jelentések világában különös jelentőséget kaphat, ha észreveszed, ha rezonálsz a jelentésére. S ekkor jön a másik végét, mikor már a legapróbb agyagcsíkot is meg akarod menteni a jelentésnélküliségtől. Belső kényszerként érzed, tőled függ, hogy milyen kontextusba rakva emeled ki a banalitásból. Továbbra is nagyon fontos marad a rend, de kíváncsi tisztelettel figyelem a rendnek különös életet adó folyamatot s a folyamat sodrásában felbukkanó véletlenszerűségeket mint villanásnyi mágikus üzeneteket. S ezeknek valahogy együtt van értelmük, s újabb és újabb viszonylatokban bukkannak fel az intuíció szintjén, együtt siklanak át a titokba, a művészet valós dimenziójába.

Egymást követő részek születéséből áll össze a folyamatot leképező egész.

Az egymásból következő lépések egymásutánisága, az út, a zárándoklat a valahonnan valami felé.

Szubjektíven Miklósról, Miklós műhelyéről

■ Miklós elképesztő következetes munkával, elképesztő koncentrációval létrehozott egy életművet. S amikor ezt az életművet körül szeretném írni, az az érzésem, hogy a szavak csak megközelítik, de nem tudják befogni a lényegét.

Küldetésszerű, célegyenes elkötelezettséggel haladt a maga útján, bevállalva a saját úttal járó kétségeket, vívódásokat, lépésről lépésre építette magát. Ezért is annyira hiteles az életmű.

A festészet, a műtermi munka volt számára a legfontosabb az életben, mégis nagyon sok mindennel foglalkozott. Valósággal szétoztotta magát.

Igazi nagy szerelme a szín volt, a színek varázslatos világa.

Különös élmény végigkövetni művészeti gondolkozás, változás, fejlődés alakulását az életművön keresztül, az iskolai tanulmányok meglepő komolysága, a fény, reflex, anyagszerűség tisztelete, az egyetemi évek tapasztalatai, majd az önállósodás

egyéni hangjára épülő keresések, a különböző periódusok elképesztően szerves egymásutánisága. Nincsenek bukfencek, nincsenek hirtelen váltások, rendkívül szerve- sen alakul munkáinak forma- és színvilága.

A nyolcvanas években a szín egyre inkább testet ölt. Forma, szín és anyag egy- szerre jelenik meg képein, s válik mágikus üzenetté.

Festészeti és önépítési segédeszköz volt számára a rajz mint állandó élményrög- zítő, élményt értelmező eszköz. S egyszerre volt fontos a rajzolt motívum lényege, a látott mögött létező esszencia s a vonal felszentelt életre keltése, sajátos élete, má- gikus minősége a papíron. Nem túlzok, ha azt mondom, hogy a rajzzal, a vonallal rendkívüli mélységekig és rendkívüli magasságokig jutott el. Életművének ez a része is még bemutatásra, feldolgozásra vár.

Festészeti motívumait, kompozícióit, de térformáit, kisplasztikáit is rajzolással készítette elő. Rajzolással formálta, tömörítette, tisztította, erősítette fel a felbukka- nó plasztikai gondolatot. Rendkívül érdekes végigkövetni a rajzokban megjelenítő- dő, rajzról rajzra alakuló, majd festményben, festményvariációkban, egyéni mágikus formákban kiteljesedő látomásait.

Sokféle műfajban dolgozott, ahogy ő fogalmazott, szerette a kalandokat, de a mű- faji elkalandozások is a festészetet szolgálták, a színhez, színes vagy monokróm, re- liefszerűen használt anyagokhoz való viszonyát árnyalták, képzőművészeti gondol- kodását gazdagították. Kísérletezésre sarkallták a különböző grafikai lehetőségek is: a rézkarc, a kollázs, a merített papír, a tempera vagy ezek kombinált lehetőségei. Ki- próbálta magát a fa, a fémek, a kerámia területén is, és ez a kipróbálás maximális igényvel és ráfigyeléssel történt.

Nehezen tudok írni róla. Talán éppen azért, mert nagyon erős volt az egymásra hangolódás. Engem inspirált az ő határozott, plasztikai szűkszavúsága, kifejezésének tömörsége, ahogy mindig csak a belső hangokra figyelt. Inspirált következetessége, a kifejezés minőségének igénye, az állandó benneélés.

Az évek folyamán, párhuzamosan futó tevékenységünkben egy érdekes plasztí- kai dialógus alakult ki. Volt olyan kiállításunk, amelyet éppen ennek a dialógusnak a jegyében rendeztünk. Például a nyíregyházi 2009-es kiállítás, ahol Miklós monu- mentális, fehér-relief képei különös vizuális kapcsolatot indukáltak a *Fehér táj* című kerámiainstalláció mattfehér formáinak hangulatával, akárcsak az ezüstös fényű, titokzatos képei a raku technikával véglegesített kerámiaformáim fémes felületeivel, vagy a fekete-szürke képei a különböző égetési technikákkal elért fekete formaeg- yütteseimmel. Egymás közelébe helyezve egyszerre hatott a vizuális rokonság, az egymással dialogizáló, egymást felerősítő szín és anyagszerűség és az egymással po- lemizáló műfaji másság. Izgatón hatott, hogy az egyik festői eszközök és festői atti- túd eredménye, míg a vele vizuális kapcsolatba lépő kerámiák a tűz vagy éppenséggel többszöri égetések eredményei. Ez különös metafizikai leolvasási lehetőségeket teremtett. Miklós munkái, síkban és térben megfogalmazott formái erőteljes, férfias alkotások, az én kerámiaim az anyagba való belefeledkezés játékosabb megoldásai, s mégis nagyon közel kerülnek egymáshoz. Közös bennük az anyag lehetőségeinek tisztelete, közös bennük a csend.

Volt egy igen érdekes csendéletsorozata. Variációk ugyanarra a beállításra. Az én korai kerámiaformáimat állította be csendéletnek. Hét vagy nyolc variációban festet- te meg a választott témát. Először úgymond reálisan, de már az így kapott realitás erőteljes szellemi töltetet kapott a megközelítés hihetetlen kifinomultságán keresz- tül. Majd az ezt követő variációkban mind más és más hangulatok képeződtek le, s alakították szemet-lelket gyönyörködtető, különös látványná a kerámiatárgyakról ké- szült festményeket. S már nem a kiindulópont, hanem a festő által teremtett külö- nös festői hangulat megfogalmazása, kisugárzása lett a meghatározó.

Ugyancsak színvariációkra, átköltésre inspirálták a 2003-ban készített *Kerámia naplóm* raku párnácskái is, valamint egy ugyancsak raku technikával készített kazettaformám is. Ez esetben a forma volt a kiindulópont, s a színbeli és technikai átköltések egy egészen gazdag sorozatot eredményeztek mind temperában, mind az ő sajátos, színes relieftechnikájában, más-más hangulatú, mágikus látványban konkretizálódtak. Ez esetben is a kiinduló motívum csak ürügy, csak első lépés, csak váz, amely megengedi a színekbe, a rendkívüli plasztikai viszonylatok hangulatába való belefeledkezést. Olyan titokzatos látványteremtésig jut el a többréteges, repesztett, lazúrozott, sajátos relieftechnikájával, amelyen csak ámulni lehet, de leírni nem.

Egyszerű anyagokkal való kísérletezései, kisméretű, papír-vászon kollázsai engem is annyira inspiráltak, színükben, anyagukban olyan különös vizuális kapcsolatot alakítottak ki az akkor éppen hamu- és dolomitmázakkal végzett kísérletezésemmel, hogy *Szellemi szigetek* című installációimba mint talált tárgyakat beépítettem őket. És még folytathatnám a nyilvánvaló vagy kevésbé egyértelmű egymásra hatások sorát.

Miklós rendkívül erőteljes és öntörvényű egyéniség volt. Párhuzamos műhelyeink s az iránta való csodálatom tette lehetővé ezt az alkotói szimbiózist. Szerencsém volt, hogy más műfajban dolgoztam, s a kerámiaanyagok világa teljesen elvarázsolt, így az egymásra hatásokon túl s azzal együtt saját utamat járhattam.

De a csodálat továbbra is megmaradt.

